

מספר ד' בן-ישראל מתל-אביב:

זה הנה בתקופה שהרפיתי לבקר במרכז הרפואי איכילוב בתל-אביב, שבו נתח קרוב-משפחתי נתוח קשה. לא יכולתי שלא להבחין באיש ששכב בחדר הסמוך. יהודי צנוע, בשנות הששים או השבעים לחייו, שהשיבה כבר נפרת היטב בשערות ראשו ובזקנו הדליל.

שני דברים משכו את תשומת-לבי: ראשית, תמיד – אבל תמיד! – מצאתי אותו מדבר אל מישהו שעמד לצדו. לא משנה מי היה המאזין – רופא, אחות, או קרוב-משפחה מוזמן של שכן למטה – הוא דבר והלה הקשיב. הדבר השני, מעל לפיג'מה האחידה שלו, לבש טלית-קטן גדולה, צהבה מישן, שהבליטה עוד יותר את ממדי גופו הפחוש.

מדמני שהדבר קרה ביום האחרון לאשפוזו של קרוב-משפחתי. כשבאתי, לא עמד איש ליד מטתו והוא בכה נכחו, כמפליג בהרהורי. אולם כשהבטתי לעברו, הרים את ידו והזמינני להכנס אליו. כך מצאתי את עצמי עומד ליד מטתו וממלא את תפקיד המאזין של המספר הבילתי-נלאה.

"קוראים לי דניאל ב'", הציג את עצמו, ובטרם הספקתי להציג את עצמי, המשיך בדבריו. "נדאי אתה שואל את עצמך מדוע אני לובש את הטלית הגדולה הזאת מעל בגדי", אמר, ולא התמיהו לתשובתי. נראה היה כאלו עבר לעולם אחר. כל פלו היה שקוע בספורו:

"נער צעיר הייתי לפני פרץ מלחמת העולם השנייה. גדלתי בבית חסידי בהונגריה. בהיותי כבן חמש-עשרה שלחוני הורי מן הבית כדי שאלמד מקצוע. במשך כמה חודשים התמסרתי ללמוד המקצוע, ולאחר-מכן עזבתי שוב את הבית, הפעם כדי לעבד באותו מקצוע ולסיע באמצעותו לפרנסת הבית.

את מרבית ימי עשיתי רחוק מן הבית ורק מעת לעת שבתי אליו לבקורים קצרים. בכל פעם, כשיצאתי מן הבית לדרך, נוהג היה אבי זכרונו-לברכה ללוותני כברת-דרך וללחש באזני דברי חזק ויעידוד להמשיך הליכה בדרך התורה גם בשעה שאני נמצא רחוק מהבית.

קשיים רבים והתפתחויות לא-מעטות עברו עלי, אך בחסדי ה' הצלחתי לעמוד בכלם ונשארתי נאמן לחנוך שקבלתי ולמורשת אבותי.

לאחר פרץ המלחמה גייסתי לצבא ההונגרי, שבתקופה מסוימת היה כפוף לשלטונות גרמניה הנאצית. גם בהיותי חייל בצבא השתדלתי בכל מאודי לשמר ולקיים את מצוות התורה. אולם היתה מצוה אחת, שבגלל הקלות היחסית בשמירתה, השתדלתי במיוחד להקפיד לקיימה – היא מצוות ציצית. כל שהיה עלי לעשות הוא ללבש את הציצית מתחת לבגדי, מבלי שאיש אפילו ידע על כך, וכך נהגתי.

לקראת סוף המלחמה, עם התקדמות כוחות הצבא הרוסיים, לחמתי ממש בקו החזית. באותה תקופה שרר מזג-אוויר קר ביותר ושלגים כבדים ירדו באזור שבו הצבנו. יום אחד מצאנו את עצמנו, אני וקומץ חיילים, מבדדים לגמרי בתוף מערת קרח קטנה, בלב אזור משלג, ללא מזון, ללא מים וללא ציוד מתאים.

לצאת החוצה לא יכולנו, בגלל הסערה הקשה שהשתוללה. מצד שני, גם השארות ממשכת בתוף המערה לא היתה מבטיחה בהרבה. לא נותר לי אלא להתפלל לה' שישלח לנו ישועה מהירה.

פתאום שמענו קולות קרבים ובאים. בתחלה חשבנו שאולי הם כוחותינו, ושמחנו שאולי הם יחלצונו. אולם עד מהרה התברר לנו, כי טעינו מרה. היו אלה חיילי האויב – הרוסים. ידוע, חיילים שנכלו בשבי במלחמת-העולם לא זכו לתנאים משפריים, בלשון המעטה. משבע הדברים נתקפנו חרדה גדולה. נוסף על כך, הייתי שרוי במצב של חלישה ותשישות כשהובאתי עם חברי למפקדה הקרובה של הצבא הרוסי. התכוונו נפשית לבאות: חקירות, עניינים ולאחר-מכן הוצאה להורג.

עם הגעתנו למפקדה הובאנו תחלה לבדיקה אצל רופא. פאשר הגיע תורי להבדק ונתבקשתי לפשט את פתנתי, נתגלתה הציצית. קויתי שהרופא לא ראה ציצית ממיו ולכן גם לא יבין את משמעותו של בגד זה. אולם הוא ידע גם ידע. לפתע הבטתי עמק לתוף עיני ואמר, כמעט זעק – "שמע ישראל!". לפי הלים בתזקזה וראשי הסתחרר. זו היתה דרכו לומר לי כי הוא יהודי. עניתי לו בניע-ראש קל ודמעות הציפו את עיני ואת עיניו.

מאותו רגע נטלני הרופא תחת חסותו. בעזרת קשריו הצליח לשכנע את עמיתיו החילים שלא לנגע בי לרעה. הוא אף דאג לי להספקה סדירה של תרופות סולפה, שבאותו זמן היו עדין חדשות ולא נתנו לכל אחד, ונדאי לא לשבויי מלחמה. בזכותו, למעשה, נשארת בחיים.

בנקדה זו, כך נראה, שב דניאל חזרה לקרקע המציאות. פתאום, כאלו נזכר שאני עומד מולו ומאזין לו, חנה אלי ואמר: "אתה מבין, מאז ועד היום אני מקפיד ללבש את הציצית מעל לבגדי. כך שאני הולך ברחוב וכך כשאני כאן. אני גם מקיים מעין גדר שגורתי בלבי, לספר את ספורי זה לכל מי שאפגש ושיאות להאזין לי..."